

Ed.

242. Nefndarálit

um frv. til l. um breyting á jarðræktarlögum, nr. 54 4. júlí 1942.

Frá minni hluta landbúnaðarnefndar.

Á Alþingi 1943 var flutt í Ed. frumvarp til laga um breyting á jarðræktarlögum og þar m. a. lagt til, að styrkur úr rikissjóði til jarðræktarframkvæmdanna yrði mjög likur og gert er ráð fyrir í frv. því, er hér liggar fyrir nú. Landbúnaðarnefnd hafði þá frv. til meðferðar, en klofnaði.

Tveir nefndarmanna, hinir sömu og nú gefa út þetta nál., lögðu til, að það frv. yrði samþykkt, en meiri hl. nefndarinnar gat ekki fallizt á þá afgreiðslu. Það er þó tekið fram í áltí meiri hl., að allir nefndarmenn séu „sammála um markmiðið: nauðsynina á aukinni ræktun landsins með tilstyrk ríkisins og eflingu jarðræktarlaganna“. — Formsatriði og ónógur undirbúnungur, sérstaklega af hálfu Búnaðarfél. Ísl. og búnaðarþings, var talið valda því, að meiri hl. landbúnaðarn. bar fram og fékk samþykktta í deildinni svofellda rökstudda dagskrá:

„Með því að mikil skortir á, að nauðsynlegur undirbúnungur undir framkvæmdir þær, sem frumvarpið gerir ráð fyrir, sé fyrir hendi, og í trausti þess, að ríkistjórnin hlutist til um, að Búnaðarfélag Íslands framkvæmi hið allra fyrsta þessar undirbúningsrannsóknir og aðrar mikilsverðar athuganir, er ákveðnar hafa verið og lúta að eflingu landbúnaðarins, og að jafnframt verði nægilega margar stórvirkar jarðvinnsluvélar útvegaðar, til þess að reynsla fáist af notkun þeirra og nauðsynleg æfing í meðferð þeirra, telur deildin ekki timabært að afgreiða frumvarpið á þessu þingi og tekur fyrir næsta mál á dagskrá.“

Undirbúningsvinna sú, er dagskrártillaga þessi fer fram á, var unnin á árinu 1944. Millipinganeftnd búnaðarþings, í samstarfi við stjórn Búnaðarfél. Ísl. og búnaðarmálastjóra, leysti það starf af höndum. Skipti sú nefnd efni frumvarpsins frá 1943 í tvennt, samdi því tvö lagafrumvörp, er síðan voru bæði flutt í Nd. Alþingis 1944. Annað það frv., frv. til l. um ræktunar- og húsagerðarsamþykktir í sveitum, varð að lögum á því þingi, en hitt, sem fór fram á hækkaðan jarðræktarstyrk og var svo að segja samhljóða því frv., sem nú er til meðferðar, hlaut önnur örlog.

Neðri deild lýsti yfir velvild sinni til ræktunarmanna og ræktunarmála landsins, taldi, að því er virðist, að jarðræktarstyrkur sá, er frv. fór fram á, væri ekki of hár, en vildi nú, að ríkið breytti um aðferð við aðstoð sína við ræktunarmálin, þannig að í stað þess að greiða styrk til jarðræktarmanna taki ríkið að sér að kosta að öllu leyti þurrkun og vinnslu landsins, en jarðyrkjumennirnir bæru þá kostnað af áburði, útsæði og umhirðu. Var þessi aðstoð miðuð við allt að 600 hesta heyfeng af vélfæru landi á hverju bíli. Þannig kom málið til Ed.

Landbúnaðarn. þeirrar deildar klofnaði enn, og nú í þrennt. HG og KA vildu vísa málinu frá með dagskrá, en PHerms og PP vildu, að frv. næði samþykki. EE

gaf ekki út nefndarálit, en greiddi þó að lokum atkvæði með dagskrártillögum. Svo fór, að dagskrártill. var samþykkt í deildinni, og hljóðar hún svo:

„Par sem deildin telur, að samfara breytingum þeim, sem frv. gerir ráð fyrir á fyrirkomulagi jarðræktarmála, þurfi að gera viðtækari breytingar á jarðræktar-lögunum, og í trausti þess, að ríkisstjórnin undirbúi málid i samráði við Búnaðarfélög Íslands og nýbyggingarráð fyrir næsta reglulegt Alþingi, álitur deildin ekki rétt að afgreiða frv. á þessu þingi og tekur fyrir næsta mál á dagskrá.“

Það er augljóst af efni þessarar dagskrártillögu, að það, sem veldur því alveg sérstaklega, að Ed. víkur enn málinu frá afgreiðslu með rökstuddri dagskrá, er hið nýja fyrirkomulag, sem Nd. hafði tekið upp. Það kom einnig í ljós við umræður, að til voru þeir deildarmenn, er töldu þetta nýja fyrirkomulag svo miklu lakara en hið eldra, að þeir aftóku með öllu að fylgja málinu í þessu formi, enda greiddu nú atkvæði með till. um að víkja málinu frá, þótt þeir einu ári áður hefðu verið málinu fylgjandi í því formi, sem það þá var, og greitt atkvæði á móti frávísunartillögu. Við undirritaðir vorum að nokkru leyti á sömu skoðun. Við litum svo á, að hið nýja fyrirkomulag væri verra en hið eldra. Við töldum og teljum enn, að framtak ein-staklinganna, stutt af frjálsum félagssamtökum þeirra sjálfra, ásamt nægilegri aðstoð og eðlilegu aðhaldi ríkisins, verði heppilegasta formið á ræktunarstarfinu. En þrátt fyrir það fylgdum við frv. og réðum deildinni til að samþykkja það, vegna þess að við vildum ekki stuðla að því, að ólikar skoðanir um fyrirkomulag eða form hindruðu aukna aðstoð frá ríkinu við ræktun landsins. En afgreiðsla málsins i Nd. sýndi ótvíraett, að á þennan eina hátt vildi sú deild þá afgreiða málid. Það er augljóst, að á Alþingi 1944 var það vilji mikils meiri hluta í Nd., að aðstoð ríkisins við ræktunarmálin yrði aukin stórlæg. Þeir menn, er bezt máttu um það vita, fullyrtu, að fjárramög þau til jarðræktarmála, sem Nd. ætlaði ríkissjóði, samsvoruðu að minnsta kosti því, að jarðræktarstyrkuninn væri tvöfaltaður, líkt og ætlazt er til í þessu frv. Við meðferð málsins i Ed. 1943 og 1944 kemur það ljóst fram hjá deildarmönnum, bæði í þingræðum og nál., að þeir vilja auka að mun þatt-töku ríkissjóðs í ræktun landsins, en greinir eitthvað á um aðferðir og telja, að upplýsingar og athuganir vanti um málid, sérstaklega frá Búnaðarfélagi Íslands.

Landbúnaðarnefnd hefur nú rætt frv. þetta á nokkrum fundum. Að ósk n. kom húnaðarmálastjóri á einn þann fund til viðtals um málid. Lýsti hann því yfir, sem nefndarmönnum mátti áður vera fullkunnugt, að Búnaðarfélag Ísl. væri einhuga fylgjandi frumvarpinu, og jafnframt gat hann þess, að það væri persónuleg skoðun sin, að lög ætti að setja, sem í aðalatriðum væru í samræmi við frv. þetta. Þá upplýstli búnaðarmálastjóri einnig, að nýbyggingarráð hefði ekki enn tekið neinar ákværðanir um þetta mál og því að sjálfsögðu engar till. gert um það til ríkisstjórnarinnar. Nefndarmenn sumir hafa og fært mál þetta i tal við formann nýbyggingarráðs og óskað eftir tillögum ráðsins sem fyrst, ef þess væri kostur. Slikar tillögur hafa ekki borizt, og er nefndarmönnum ekki kunnugt um, að þeirra sé nein von bráðlega. Var því gengið til atkvæða i n. um frv. Kom enn í ljós, að aðeins við tveir, sem gefum út minnihlálit þetta, vorum þá reiðubúnir til að mæla með því, að frv. yrði samþ. Einn nefndarmanna (EE) var ekki á fundi, þá er atkvæðagreiðsla fór fram.

Það er álit okkar, að allir hugsandi menn skilji það nú, að framvegis verður að afla heyja á vélfæru landi. Það er jafnframt álit okkar, að bændur yfirleitt skilji þetta manna bezt og séu fullir áhuga fyrir því að geta sem fyrst og sem bezt stuðlað að því, að svo verði. Sést þetta glöggjt af hinum mörgu ræktunarsamþykktum, sem þegar er búið að setja eða er verið að koma á viðs vegar um land, og á eftirspurn bændanna eftir stórvirkum, dýrum og góðum jarðyrkjuvélum. En við teljum nauðsynlegt, að ríkið mæti þessum skilningi og áhuga með sem mestri og beztri aðstoð, geri það fljótt, geri það nú þegar, en hætti ekki á, að hin aukna aðstoð komi um seinan.

Við teljum víst og ráðum það af því, sem þegar hefur komið í ljós, að til sé í báðum deildum Alþingis nægilegur meiri hluti fyrir því að auka að miklum mun

framlag ríkisins til ræktunar. Við teljum, að það megi ekki koma fyrir, að aðstoð, sem meiri hluti Alþingis eða jafnvel þingið allt vill veita sliku stórmáli sem ræktun landsins er, strandi á ágreiningi um form eða hiki vegna einhverra vantandi upplýsinga, sem þó er sennilegast, að reynslan ein fái veitt fullkomlega. Endurtakist það of oft, gæti slikt orðið að óhæfu.

Við leggjum það því ákveðið til, að hv. deild samþykki frumvarpið.

Albingi, 27. nov. 1945.

Þorsteinn Þorsteinsson, Páll Hermannsson,
form. frsm.